

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ

تحریم های اقتصادی

ویراستار:

کریستینا لین هیت کمپ

مترجمان:

علیرضا فرخ زاده

پیمان حسنی

مصطفی جوکار

عنوان: تحریم‌های اقتصادی
ویراستار: کریستینا لین هیت کمپ
مترجمان: علیرضا فرخزاده، پیمان حسنی و مصطفی جوکار
ناشر: دانشگاه امام صادق علیه السلام
صفحه‌آرا: رضا عبداللهی بجنندی
نمایه‌ساز و ناظر نسخه‌پردازی و چاپ: رضا دیبا
چاپ و صحافی: چاپ سپیدان
چاپ اول: ۱۴۰۲
قیمت: ۱/۶۰۰/۰۰۰ ریال
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۸۱-۰۰۸-۴

«این کتاب با کاغذ یارانه‌ای منتشر شده است»

فروشگاه مرکزی: تهران: خیابان انقلاب، بین خیابان فخررازی و خیابان دانشگاه، مجتمع پارسا، همکف، واحد ۳ و ۲
تلفن: ۶۶۹۵۴۶۰۳ - تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۰۶۰۶۷۴۱۱
فروشگاه کتاب صادق: تهران: بزرگراه شهید چمران، پل مدیریت، ضلع شمالی دانشگاه
صندوق پستی ۱۵۹-۱۴۶۵۵ • کد پستی: ۰۱۴۶۵۹۴۳۶۸۱ • تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲
فروشگاه اینترنتی: <https://press.isu.ac.ir> • E-mail: pub@isu.ac.ir

عنوان و نام پدیدآور: تحریم‌های اقتصادی / ویراستار: کریستینا لین هیت کمپ؛ مترجمان: علیرضا فرخزاده، پیمان حسنی و مصطفی جوکار.
مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (علیه السلام).
مشخصات ظاهری: ۲۴۶ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۸۱-۰۰۸-۴
عنوان اصلی: Economic Sanctions, 2019
موضوع: تحریم اقتصادی
شناسه افزوده: هیت کمپ، کریستینا لین، ویراستار
شناسه افزوده: فرخزاده، علیرضا، ۱۳۷۷ - مترجم
شناسه افزوده: حسنی، پیمان، ۱۳۷۳ - مترجم
شناسه افزوده: جوکار، مصطفی، ۱۳۷۴ - مترجم
شناسه افزوده: دانشگاه امام صادق (علیه السلام)
رده‌بندی کنگره: HF ۱۴۱۳/۵
رده‌بندی دیویی: ۳۲۷/۱۱۷
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۶۴۶۱۳

تمام حقوق محفوظ است، هیچ بخشی از این کتاب بدون اجازه مکتوب ناشر قابل تکثیر یا تولید مجدد به هیچ شکلی از جمله چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیکی، فیلم و صدا و انتقال در فضای مجازی نمی‌باشد.
این اثر تحت پوشش قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان ایران قرار دارد.

فهرست اجمالی

سخن ناشر.....	۱۵
مقدمه مترجمان	۱۷
مقدمه	۲۱
فصل اول: تحریم های اقتصادی در جهان	۲۵
دیدگاه اول: توفیق در تحریم به بهترین کنش ها بستگی دارد / جاناتان مسترز	۲۷
دیدگاه دوم: پیامدهای مثبت اقتصادی رفع تحریم های ایران / شانتا دوارژان و لیلی متقی	۳۹
دیدگاه سوم: تحریم های ایالات متحده و اروپا به مثابه شمشیری دو لبه / دمیتری ترنین	۴۵
دیدگاه چهارم: تحریم های اقتصادی به مثابه: جنگ یقه سفیدها / تیری میسان	۵۱
دیدگاه پنجم: تحریم های هدفمند سازمان ملل و ایالات متحده: گاهی هوشمندانه و گاهی غیرهوشمندانه / دنیل دابلیو. درززر	۵۵
دیدگاه ششم: تعریف تروریست با استفاده از ممنوعیت های سفر به ایالات متحده / ابراهیم المرعشی	۶۵
فصل دوم: آثار تحریم های اقتصادی	۷۵
دیدگاه اول: تحریم ها خارج از شمول حقوق بین الملل هستند / جیمز آ. پاول	۷۷
دیدگاه دوم: تحریم های ناموفق و مخرب زیمباوه / کینتیا چیپانگا و تورک مود	۹۷
دیدگاه سوم: عملکرد نمادین تحریم های شکست خورده / مارکوس بومن	۱۰۷
دیدگاه چهارم: استفاده از تحریم های اقتصادی برای جلوگیری از بحران های مرگبار / الیزابت اس. راجرز	۱۱۹

- فصل سوم: تحریم‌های اقتصادی و تروریسم ۱۳۳
- دیدگاه اول: آثار منفی جهانی شدن اقتصاد بر تروریسم فراملی / کوان لی و درواسکاب ۱۳۵
- دیدگاه دوم: قانون میهن پرستی ایالات متحده آمریکا و مأموریت‌های جدید / بانک مرکزی سنت لوییس ۱۴۷
- دیدگاه سوم: تأثیرات اقتصادی یازده سپتامبر / گیل مکینن ۱۵۳
- دیدگاه چهارم: ایالات متحده پس از یازده سپتامبر پاکستان را تحت فشار قرار داد / گری لاپ ۱۶۵
- دیدگاه پنجم: سودان شریک مبارزه با تروریسم است یا حامی مالی تروریسم؟ / پریتی بهاتاچارجی ۱۷۳
- فصل چهارم: آینده تحریم‌های اقتصادی ۱۸۱
- دیدگاه اول: یادگرفتن فوت و فن‌ها؛ تحریم‌های سازمان ملل در یک نگاه / دیوید کورترایت و جرج آ. لویز ۱۸۳
- دیدگاه دوم: تحریم‌های آمریکا وسیله‌ای برای پایان برخی اقدامات هستند؛ نه وسیله‌ای برای پایان خودشان / برایان ارلی ۱۹۷
- دیدگاه سوم: تحریم‌ها به مثابه روشی حداقلی برای تغییر رفتار دولت‌ها / هانا توکر وارن ۲۰۹
- دیدگاه چهارم: تحریم‌های اقتصادی پاسخی از جنس گلوله نقره‌ای نیستند / پیتر دی فیورواریک بی لوربر ۲۲۳
- کتاب‌شناسی ۲۳۵
- نمایه ۲۳۷

فهرست تفصیلی

سخن ناشر	۱۵
مقدمه مترجمان	۱۷
مقدمه	۲۱

فصل اول:

تحریم‌های اقتصادی در جهان

دیدگاه اول: توفیق در تحریم به بهترین کنش‌ها بستگی دارد / جانانان مسترز	۲۷
تعریف و ماهیت تحریم‌های اقتصادی	۲۸
زمان اعمال تحریم‌ها	۲۹
روند اعمال تحریم‌ها در سازمان ملل متحد	۲۹
فرایند اعمال تحریم در اتحادیه اروپا	۳۰
فرایند تحریم‌ها در ایالات متحده	۳۱
تأثیر حملات یازده سپتامبر بر سیاست اعمال تحریم‌ها	۳۲
«اجرا و وضع سیاست تحریم‌های اقتصادی» در وزارت امور خارجه ایالات متحده	۳۳
تحریم‌های برون مرزی (فراسرزمینی)	۳۵
کارایی تحریم‌ها	۳۵
دیدگاه دوم: پیامدهای مثبت اقتصادی رفع تحریم‌های ایران / شانتا دوارژان و لیلی متقی	۳۹
دیدگاه سوم: تحریم‌های ایالات متحده و اروپا به مثابه شمشیری دو لبه / دمیتری ترینین	۴۵

دیدگاه چهارم: تحریم‌های اقتصادی به مثابه: جنگ یقه سفیدها / تیری میسان	۵۱.....
دیدگاه پنجم: تحریم‌های هدفمند سازمان ملل و ایالات متحده: گاهی هوشمندانه و گاهی غیرهوشمندانه / دنیل دابلیو. درززر	۵۵.....
ارزیابی تحریم‌های هوشمند	۵۷
نتیجه‌گیری	۶۲
دیدگاه ششم: تعریف تروریست با استفاده از ممنوعیت‌های سفر به ایالات متحده / ابراهیم المرعشی	۶۵.....
منابع اینترنتی و کتاب‌شناسی	۷۲.....

فصل دوم:

آثار تحریم‌های اقتصادی

دیدگاه اول: تحریم‌ها خارج از شمول حقوق بین‌الملل هستند / جیمز آ. پاول	۷۷.....
رنج بی‌گناهان	۷۸
آسیب‌های ثانویه (جانبی)	۷۹.....
استانداردهای دوگانه، تغییر و اصلاح قوانین	۸۰.....
موفقیت دشوار اما موردی	۸۱.....
آغازگر تحریم‌ها	۸۳
عمق و تأثیر تحریم‌ها	۸۳
موج تحریم‌های اخیر	۸۵
تحریم‌های عراق	۸۶.....
تحریم‌های کوبا	۸۷
مطالعات اندیشکده‌ها و ارزیابی‌های سازمان ملل متحد	۸۸
دعوت به نظارت و استفاده قانون‌مند از تحریم‌ها	۸۹.....

۹۰.....	هدفمندسازی تحریم‌ها
۹۱.....	ضمانت اجرای تحریم‌ها
۹۲.....	گفت‌وگوها در مورد عراق
۹۴.....	بروندی و سودان
۹۵.....	گفت‌وگوهای گسترده در سازمان ملل
۹۵.....	تحریم‌های عراق: آخرین دوره بحران
۹۶.....	فرجام تحریم‌ها
۹۷.....	دیدگاه دوم: تحریم‌های ناموفق و مخرب زیمباوه / کینتیا چیپانگا و تورک مود
۱۰۳.....	نتیجه‌گیری و پیشنهادات
۱۰۷.....	دیدگاه سوم: عملکرد نمادین تحریم‌های شکست خورده / مارکوس بومن
۱۰۹.....	ناکارآمدی در عمل
۱۱۱.....	سرگشتگی‌های اخلاقی
۱۱۳.....	نگاه سازه‌انگارانه
۱۱۵.....	نتیجه‌گیری
۱۱۶.....	منابع
	دیدگاه چهارم: استفاده از تحریم‌های اقتصادی برای جلوگیری از بحران‌های مرگبار / الیزابت
۱۱۹.....	اس. راجرز
۱۲۱.....	پیشگیری از درگیری میان دولت‌ها
۱۲۳.....	نحوه اعمال تحریم‌های اقتصادی
۱۲۵.....	تحریم‌های مالی: عضو علی‌البدل و بلااستفاده
۱۲۹.....	نتیجه‌گیری
۱۳۱.....	منابع و مأخذ

فصل سوم:

تحریم‌های اقتصادی و تروریسم

- دیدگاه اول: آثار منفی جهانی شدن اقتصاد بر تروریسم فراملی / کوان لی و درواسکاب . ۱۳۵
- تأثیر مثبت جهانی شدن اقتصاد بر تروریسم فراملی ۱۳۸
- تأثیر منفی جهانی شدن بر تروریسم فراملی ۱۴۱
- دیدگاه دوم: قانون میهن پرستی ایالات متحده آمریکا و مأموریت‌های جدید / بانک مرکزی سنت لوییس ۱۴۷
- آیا این قانون بازنگری شده قانون «مشتريات را بشناس» است؟ ۱۵۰
- ضمایم و مفاد کلی قانون رازداری بانکی ۱۵۰
- تأثیر این قانون بر پول شویی بین‌المللی ۱۵۱
- دیدگاه سوم: تأثیرات اقتصادی یازده سپتامبر / گیل مکینن ۱۵۳
- اقدامات انجام شده ۱۵۶
- نگاه به آینده ۱۵۸
- جمع‌بندی ۱۶۰
- منابع ۱۶۴
- دیدگاه چهارم: ایالات متحده پس از یازده سپتامبر پاکستان را تحت فشار قرار داد / گری لاپ ... ۱۶۵
- دیدگاه پنجم: سودان شریک مبارزه با تروریسم است یا حامی مالی تروریسم؟ / پریتی بهاتاچارجی ۱۷۳
- مسئله حمایت مالی سودان از تروریسم ۱۷۴
- ارتباط سودان با القاعده ۱۷۶
- مسئله سلاح‌های کشتار جمعی سودان ۱۷۷

اقدامات ضد تروریستی ایالات متحده علیه سودان ۱۷۷

نحوه هماهنگی و همراهی سودان با جامعه بین‌المللی در زمینه تروریسم ۱۷۸

منابع اینترنتی و کتاب‌شناسی ۱۷۹

فصل چهارم:

آینده تحریم‌های اقتصادی

دیدگاه اول: یادگرفتن فوت‌وفن‌ها؛ تحریم‌های سازمان ملل در یک نگاه / دیوید کورتزایت و جرج آ. لویز ۱۸۳

فرضیات اساسی در مطالعه و ارزیابی سیاست تحریم‌های اقتصادی ۱۸۴

۱. موفقیت اقتصادی لزوماً به موفقیت سیاسی منجر نمی‌شود ۱۸۴

۲. تحریم‌ها ممکن است عواقب ناخواسته جدی را به دنبال داشته باشند ۱۸۵

۳. نظام سازمان ملل متحد ناتوان از اداره و اجرای تحریم‌هاست ۱۸۶

۴. تنش موجود بین اهداف شورای امنیت و کشورهای عضو ۱۸۷

۵. استفاده از تحریم به عنوان بدیل یا گاهی مقدمه جنگ ۱۸۷

آثار ناخواسته سیاسی ۱۸۸

دامنه و شدت تحریم‌ها ۱۸۹

تعامل و همکاری کشورهای عضو ۱۹۱

ساختارهای اداری و اجرایی ۱۹۲

ضرورت نظارت ۱۹۴

نگاهی فراتر از قضیه عراق ۱۹۵

منابع ۱۹۵

دیدگاه دوم: تحریم‌های آمریکا وسیله‌ای برای پایان برخی اقدامات هستند؛ نه وسیله‌ای برای پایان خودشان / برایان ارلی ۱۹۷

- تحریم‌های مؤثر در برابر سیاست‌های تحریمی کارآمد ۱۹۹
- تحریم‌های اقتصادی، دام گلدیلاکس و رکود سیاست‌گذاری ۲۰۳
- تحریم‌های اقتصادی و کشورداری هوشمندانه‌تر ۲۰۵
- دیدگاه سوم: تحریم‌ها به مثابه روشی حداقلی برای تغییر رفتار دولت‌ها / هانا توکر وارن ... ۲۰۹
- تحریم‌های اقتصادی ۲۱۰
- تحریم‌های اقتصادی علیه روسیه ۲۱۰
- نتیجه‌گیری ۲۲۰
- دیدگاه چهارم: تحریم‌های اقتصادی پاسخی از جنس گلوله نقره‌ای نیستند / پیتر دی فیور و
اریک بی لوربر ۲۲۳
- منابع اینترنتی و کتاب‌شناسی ۲۳۳
- کتاب‌شناسی ۲۳۵
- نمایه ۲۳۷

فهرست کادرها

- کادر (۱): سیاست و اجرای تحریم‌های اقتصادی ایالات متحده ۳۳
- کادر (۲): جدول زمانی تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران ۴۱
- کادر (۳): فهرستی از تروریست‌های گماشته شده ۶۸
- کادر (۴): باید پذیرفت که تحریم‌ها شکست خورده‌اند ۸۴
- کادر (۵): تحریم‌های ثانویه ۱۲۵
- کادر (۶): تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل: تقلا برای صلح ۱۳۷
- کادر (۷): [راهبرد] حمله اول در برابر تروریسم جهانی ۱۴۸
- کادر (۸): قطع زیرساخت مالی تروریسم ۱۴۹
- کادر (۹): مسدود کردن دارایی‌های تروریستی ۱۴۹
- کادر (۱۰): روسیه در صدد تلافی کردن تحریم‌ها ۲۱۶

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ
(قرآن کریم، سوره مبارکه النمل / آیه شریفه ۱۵)

سخن ناشر

رسالت و مأموریت دانشگاه امام صادق (علیه السلام) «تولید علوم انسانی اسلامی» و «تربیت نیروی درجه یک برای نظام» (که در راهبردهای ابلاغی مقام معظم رهبری مدظله تعیین شده) است. اثرپذیری علوم انسانی از مبانی معرفتی و نقش معارف اسلامی در تحول علوم انسانی، دانشگاه را بر آن داشت که به طراحی نو و بازمهندسی نظام آموزشی و پژوهشی جهت پاسخ‌گویی به نیازهای نوظهور انقلاب، نظام اسلامی و تربیت اسلامی به‌عنوان یک اصل محوری برای تحقق مأموریت خویش پردازد و بر این باور است که علم توأم با تزکیه نفس می‌تواند هویت جامعه را متأثر در مسیر تعالی و رشد قرار دهد.

ازاین حیث «تربیت» را می‌توان مقوله‌ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه‌های دانشگاه، در چهارچوب آن معنا می‌یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی مشکل‌ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متأثر و دگرگون می‌سازد.

از سوی دیگر «سیاست‌ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی‌توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست‌ها در گرو انجام پژوهش‌های علمی و بهره‌مندی از نتایج آن‌هاست. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان‌های فکری و اجرایی به حساب می‌آیند و نمی‌توان آینده درخشانی را بدون توانایی‌های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ‌گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که هم‌اکنون ثمرات نیکوی آن در فضای ملی و بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیان‌گذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود با اتکاء به تأییدات الهی و تلاش همه‌جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، بتواند به مرجعی تمام‌عیار در گستره جهانی تبدیل گردد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی - کارکردی آنها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند - درک کاستی‌ها و اصلاح آنهاست تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به طی این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت **مکتب علمی امام صادق (علیه‌السلام)** را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت. (ان شاء الله)

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ

معاونت پژوهشی دانشگاه

مقدمه مترجمان

قدرت‌های بزرگ از جمله ایالات متحده می‌توانند از طیف متنوعی از ابزارها به منظور هدایت سیاست خارجی و پاسخ به تهدیدهای امنیتی خود استفاده کنند. گزینه نظامی، دیپلماسی، کمک‌های خارجی و تحریم، ابزارهای اصلی هدایت سیاست خارجی ایالات متحده به شمار می‌روند. پس از پایان جنگ سرد، «تحریم» به عنوان سیاستی در میانه دیپلماسی از یک سو و مداخله نظامی از سوی دیگر، به گزینه اول و پیش‌فرض ایالات متحده در پاسخ به طیف گسترده‌ای از آنچه واشنگتن «تهدیدات بین‌المللی» می‌نامد، بدل شده است.

دایره این تهدیدات متأثر از تعارض روزافزون منافع و پیشرفت‌های فناورانه، روزبه‌روز در حال افزایش است و مسائل حقوق بشری، پول‌شویی، جرائم سازمان‌یافته، تروریسم، اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی، تهدیدات سایبری، اختلافات ژئوپلیتیک و غیره را شامل می‌شود. در پاسخ به این طیف گسترده موضوعی، سیاست تحریم ایالات متحده نیز در گذر زمان تکوین و تکامل یافته است. از سال‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶، واشنگتن استفاده از «تحریم‌های مالی» و اعمال محدودیت در استفاده از شبکه مالی جهانی را در قانون تحریم‌های اقتصادی خود قرار داده که به واقع به «تغییر پارادایمی» در سیاست تحریم منجر شده است؛ این ابتکار جدید پدیده‌ای چندوجهی و بسیار پیچیده است؛ از یک سو دارای ابعاد سیاسی-امنیتی، حقوقی، مالی-بانکی و فنی-فناورانه است؛ از سوی

دیگر به لحاظ موضوعی حوزه‌های مختلفی نظیر بانک‌داری، تأمین مالی، سرمایه‌گذاری، انرژی، کشتیرانی، بیمه، پرداخت‌های بین‌المللی، تسویه حساب‌های دلاری و غیره را شامل می‌شود.

از دهه ۱۹۹۰ میلادی به بعد، تحریم‌های تجاری، مالی و بانکی به یکی از ابزارهای مهم سیاست خارجی آمریکا بدل شده است. این تحریم‌ها به دلایل گوناگون اتخاذ و اعمال شده‌اند و شدت و درجه فراگیری آن‌ها در زمان‌های مختلف فرق داشته است. در میان کشورهایی که هدف تحریم قرار گرفته‌اند، جمهوری اسلامی ایران شدیدترین فراگیرترین و طولانی‌ترین تحریم‌ها را متحمل شده است.

تحریم‌های ایران بعد از قضیه کارکنان سفارت آمریکا در تهران در سال ۱۹۷۹ شروع شد و به تدریج به میزان فراگیری و شدت آن افزوده شد. در سال ۱۹۹۶ کنگره آمریکا بر اساس طرح تحریمی آیساً^۱ تحریم‌های جدیدی علیه ایران اعمال کرد. نکته جالب توجه در خصوص این تحریم‌ها آن است که بر اساس ابتکار سنای آمریکا و به خصوص سناتور آلفونس داماتو^۲ از نیویورک اعمال شدند و نه توسط رئیس‌جمهور یا حتی وزارت خارجه و حتی خزانه‌داری آمریکا. محرک اصلی این اقدام اعطای یک قرارداد نفتی به شرکت کونوکو^۳ بود. گروه‌هایی که مایل به بهبود روابط ایران و آمریکا نبودند، به خصوص گروه‌های طرفدار رژیم صهیونیستی از طریق سنا مانع همکاری ایران و کونوکو شدند.

در دوره ریاست جمهوری جورج بوش، واقعه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ فرصت بسیاری خوبی به آن‌هایی داد که قبلاً خواستار اقدام نظامی علیه کشورهای متخاصم علیه آمریکا بودند تا بتوانند دیدگاه خود را به بوش تحمیل کنند؛ بنابراین در این زمان آمریکا برای رسیدن به اهداف خود دست به عملیات نظامی مستقیم زد و وارد مناقشات نظامی در افغانستان، عراق، لیبی و سوریه شد. پس از حمله به عراق، آمریکا قصد داشت به ایران و سوریه هم حمله کند؛ اما مشکلاتی که آمریکا با آن در عراق روبه‌رو شد، موجب شد که آمریکا در درگیری‌های بیشتر در خاورمیانه محتاط‌تر عمل کند. یکی از نتایج این تصمیم آمریکا

1. Iran-Sanction Act (ISA)
2. Alfonse Marcello D'Amato
3. Conoco

این بود که در قبال ایران گزینه تحریم‌های هرچه شدیدتر را برگزیند. برای اولین بار هیلاری کلینتون هنگامی که وزیر خارجه دولت اوباما بود، از تحریم‌های فلج‌کننده در قبال ایران صحبت کرد و دولت اوباما تحریم‌های بیشتری را علیه ایران اعمال کرد.

بعد از توافق جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا درباره پرونده هسته‌ای ایران موسوم به برجام، بعضی از تحریم‌ها علیه ایران برداشته شد؛ اما بلافاصله تحریم‌های دیگری به بهانه‌های گوناگون از قبیل نقض حقوق بشر و حمایت از تروریسم علیه ایران وضع شد. بعد از تصمیم دونالد ترامپ برای خروج از برجام باز هم تحریم‌ها علیه ایران برقرار شده و افزایش یافت.

پس از روی کار آمدن دولت بایدن نیز علی‌رغم کاهش نسبی سطح تنش میان ایران و آمریکا، تحریم و ممانعت از فروش نفت همچنان به عنوان ابزار اصلی سیاست فشار ایالات متحده علیه جمهوری اسلامی ایران باقی مانده است. همان‌طور که در متن کتاب آمده است، کم‌هزینه بودن تحریم اقتصادی برای کشور اعمال‌کننده آن، تأثیرگذاری این ابزار بر عملکرد حریف و همچنین عدم مؤاخذه سیاستمداران به دلیل پیگیری این سیاست باعث شده است تا تحریم اقتصادی یکی از پرکاربردترین ابزارهای اعمال فشار از سوی دولت‌های قدرتمند باشد. همچنین با توجه به حرکت نظام بین‌الملل به سمت ساختار چندقطبی و عدم تمایل قدرت‌های بزرگ به آغاز منازعات نظامی پرهزینه به نظر می‌رسد تحریم اقتصادی و نحوه مواجهه با آن همچنان به عنوان یکی از مسائل مورد بحث در پژوهش‌های سیاسی به‌طور خاص در ایران باقی خواهد ماند.

کتاب حاضر، کوششی در راستای تبیین تحریم‌های اقتصادی و آثار مخرب آن‌ها بر جوامع و ملت‌هاست. اگرچه صحبت بیشتر درخصوص تحریم، در این مجال نمی‌گنجد، با این حال، این کتاب سعی دارد تا مروری اجمالی بر مسئله تحریم داشته و خوانندگان را با برخی معایب و مضرات آن آشنا سازد. وجه ممتاز و ویژگی منحصر به فرد این کتاب در این است که نویسندگان صرفاً به مطالعه تحریم‌ها و سازوکارهای اعمال آن پرداخته‌اند بلکه از یک منظر آسیب‌شناسانه به بررسی تحریم‌ها و آثار مخرب آن

پرداخته و سعی می‌کنند ناکارآمدی تحریم‌ها را اثبات کنند. مترجمان امیدوارند این کتاب برای شناخت ابعاد منفی تحریم‌ها راه‌گشا بوده و زمینه را برای پژوهش‌های بیشتر در زمینه تحریم برای علاقه‌مندان فراهم آورد. خاطرنشان می‌سازد تمامی مطالب موجود در این کتاب لزوماً مورد تأیید مترجمان نبوده و به جهت رعایت امانت و پایبندی به متن اصلی، ترجمه صورت گرفته است.

شایسته است از دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) و اداره انتشارات دانشگاه به سبب تلاش در راستای انتشار این اثر تقدیر و تشکر نماییم. امیدواریم این نوشتار در راستای تحقق اهداف عالی دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) و رئیس فقید آن، حضرت آیت‌الله مهدوی کنی (رحمه‌الله) مفید باشد.

همچنین از عموم خوانندگان محترم درخواست می‌شود تا نظرهای خود را برای بهبود هرچه بیشتر ترجمه، با مترجمان به اشتراک بگذارند.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

علیرضا فرخزاده، پیمان حسنی، مصطفی جوکار

تهران، دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)، تابستان ۱۴۰۲

مقدمه

تحریم‌ها نشانه خشم هستند. آن‌ها ابزار سیاست‌های جدی نیستند.

سرگی لاوروف

وزیر امور خارجه روسیه در پاسخ به تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه مسکو

با مبادله بین‌المللی کالا و خدمات، دنیای نوین به یک اقتصاد جهانی متصل تبدیل شده است. سوخت‌های فسیلی، پوشاک، خودرو و حتی گجت‌ها، همگی گواه اقتصاد جهانی هستند. از آنجاکه اجزای این سیستم بسیار به یکدیگر وابسته هستند، کشورها می‌توانند از این روابط فی‌مابین برای اثرگذاری استفاده کنند. تحریم‌های اقتصادی ابزاری برای سیاست خارجی است که توسط یک کشور یا سازمان بین‌المللی، مانند سازمان ملل متحد، برای مجازات یا ترغیب کشور ثالث به انجام عملی خاص، مورد استفاده قرار می‌گیرد. تحریم‌ها می‌توانند تجارت را محدود، سرمایه‌گذاری‌ها را متوقف و یا فعالیت‌های تجاری را مختل کنند؛ مانند سیاست تهدید، تطمیع و فشار اقتصادی که به منظور تغییر مسیر سیاسی دولت، اصلاح معیارهای اخلاقی و اجبار به تغییر رفتار انجام می‌گیرد. تحریم‌ها همچنین می‌توانند به عنوان پیش‌درآمدی بر اقدامات تنبیهی آینده مانند جنگ اعمال شوند.

مفهوم تحریم قدمتی چند هزارساله از زمان یونان باستان دارد. در سال ۴۳۲ قبل از میلاد مسیح، آتنی‌ها، فرمان مگاریان را علیه شهر همسایه خود، مگارا به اجرا درآوردند؛ برای مثال تحریم تجارت نوین بازرگانان مگارا از ورود به بازار آتن و همچنین بنادر موجود در امپراتوری آن، محروم شدند. برخی پژوهشگران بر این باورند که تحریم‌ها عملی انتقام‌جویانی به دلیل کارهای اشتباه قبلی بوده‌اند؛ درحالی‌که دیگران می‌پندارند که تحمیل تحریم‌ها حرکتی سیاسی به منظور حفظ قدرت بوده است. صرف نظر از انگیزه، تحریم‌ها سهواً جنگ پلویونزی را کلید زدند.

تحریم‌های اقتصادی می‌تواند کل کشور را تحت تأثیر قرار دهد؛ مثلاً تحریم‌هایی که به دلیل حملات سایبری، پول‌شویی، نقض حقوق بشر و توسعه سلاح‌های هسته‌ای علیه کره شمالی اعمال شد. همچنین تحریم‌ها می‌تواند مشاغل، گروه‌ها یا فرد به فرد شهروندان را هدف قرار دهد؛ مانند مجازات بین‌المللی علیه آفریقای جنوبی و رژیم آپارتاید آن در دهه‌های ۷۰ و ۸۰ میلادی. گروه‌های جامعه مدنی در سراسر جهان، از جمله دولت‌های محلی، دانشگاه‌ها و اتحادیه‌های کارگری، همه روابط مالی با دولت آپارتاید را قطع کردند. انسداد گسترده سرمایه‌ها، ۲۰ میلیارد دلار را از حساب شرکت‌هایی که مشاغل تجاری در آن کشور داشتند، خارج کرد.

از تحریم‌ها برای مقابله با تروریسم و به منظور کمک به دولت‌ها در جلوگیری از تأمین مالی فعالیت‌های تروریستی نیز استفاده شده است؛ با این حال برخی از سیاست‌گذاران اعتقاد دارند که تأثیر تحریم‌های اقتصادی علیه کشورهای میزبان تروریست‌های فراملی بسیار اندک است، یا ممکن است کشورهایی را که هیچ ارتباطی با تروریسم ندارند، هدف قرار دهد.

چه تحریم‌های اقتصادی پاسخی به تغییرات ژئوپلیتیکی باشد یا از آن برای مقابله با تروریسم استفاده شود، در مورد اثربخشی این ابزار سیاست خارجی بحث شده است. منتقدان می‌گویند که تحریم‌ها اغلب کارآمد نبوده و به ندرت موفق هستند. از سوی دیگر اعمال تحریم‌ها به طور ناخواسته به آسیب‌رساندن به غیرنظامیان بی‌گناه یا تقویت تجارت بازار سیاه منجر می‌شوند. از همین رو برخی اوقات، مجازات اقتصادی به اندازه کافی

چشم‌گیر نیست که انگیزه تغییر را ایجاد کند؛ برای مثال: نیویورک تایمز از واکنش کره شمالی در ماه ژوئیه ۲۰۱۷ به تحریم‌های اعمال شده گزارش داد. کره شمالی در واکنش خصمانه به تحریم‌های اعمال شده، تهدید به تلافی «هزاران برابری» علیه آمریکا کرد و سوگند خورد که هرگز از زرادخانه هسته‌ای خود دست نکشد. همچنین مجازات را یک پاسخ از روی وحشت، توسط یک قلدرد آمریکایی خواند. کارشناسان تحریم می‌گویند: در بهترین حالت مشخص نیست که آیا این اقدامات مانع از هسته‌ای شدن کره شمالی خواهد شد یا حتی آیا اقتصاد آن را از پایبندازد^۱ یا صرفاً اقتصاد آن را به فروپاشی خواهند کشاند.

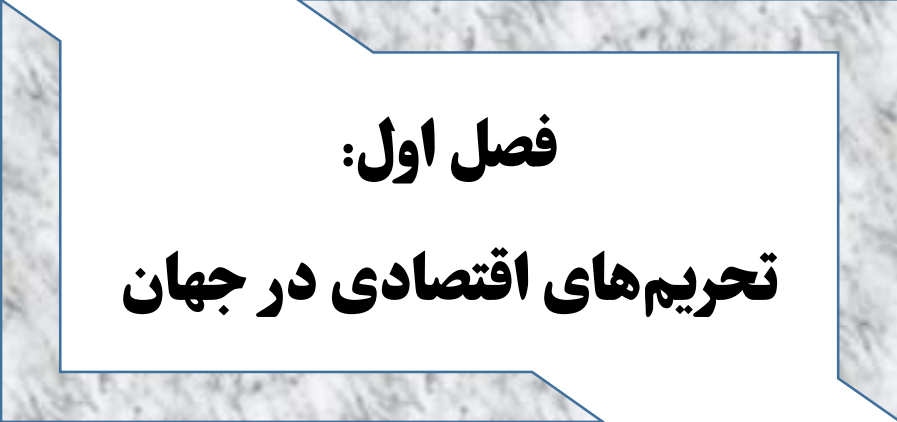
با این حال، طرفداران اظهار داشتند که تحریم‌ها ابزاری مؤثر و اساسی برای سیاست خارجی هستند. معمولاً تحریم‌های اثرگذار از سوی چند دولت پشتیبانی می‌شوند و به طور فراگیر اعمال می‌شوند. پیروی کشورهای ثالث از شرایط تحمیل شده، به تحریم‌ها کمک می‌کند تا به اهداف مورد نظر خود دست یابند.

صرف نظر از میزان اثربخشی یا شکست، تحریم‌های اقتصادی به مثابه ابزار سیاست خارجی باقی می‌مانند. تحریم‌ها همچنان عناوین اصلی اخبار را تشکیل می‌دهند و هسته مرکزی بحث صاحب‌نظران سیاسی و اقتصاددانان را می‌سازد. دانشمندان حوزه تجارت و اقتصاد، جنبه‌های اخلاقی تحریم‌ها را تحلیل کرده و بررسی می‌کنند که چگونه این تحریم‌ها، روابط جهانی را تحت تأثیر قرار می‌دهند. مجله دیدگاه‌های جهانی، تحریم‌های اقتصادی و همچنین دیدگاه‌های مختلفی را از سراسر دنیا عرضه می‌کند. این دیدگاه‌ها جنبه‌های بسیاری از این ابزار بحث‌برانگیز را در نظر می‌گیرند و آینده آن‌ها را ارزیابی می‌کنند.

1. Jane Perlez and Rick Gladstone, "North Korea Rails Against New Sanctions. Whether They Will Work Is Unclear", New York Times, Aug 7, 2017.

شکل (۱): نقشه جهان

فصل اول:
تحریم‌های اقتصادی در جهان

دیدگاه اول: توفیق در تحریم به بهترین کنش‌ها بستگی دارد

جاناتان مسترز^۱

در این بخش، جاناتان مسترز در مورد انواع مختلف تحریم‌های اقتصادی و نحوه استفاده از آن‌ها، مقدمه مفصلی ارائه می‌دهد. او روند تحریم ایالات متحده و اتحادیه اروپا را توضیح می‌دهد. مسترز عنوان می‌کند که چگونه تحریم‌های ثانویه می‌تواند نقض حاکمیت و قوانین بین‌المللی تلقی شود. با این حال، او استدلال می‌کند که در صورت استفاده از ملاحظات خاص، تحریم‌های هدفمند می‌توانند موفق باشند. مسترز معاون سردبیر شورای روابط خارجی است و در مورد امنیت ملی و آزادی‌های مدنی می‌نویسد. کارهای او را، CNN, The Atlantic, Newsweek, NBC, PBS NewsHour, Bloomberg منتشر کرده‌اند.^۲

1. Jonathan Masters

2. "What Are Economic Sanctions?" by Jonathan Masters, Council on Foreign Relations, August 7, 2017. Reprinted by permission.

در حین خواندن این متن، سؤالات زیر را در خاطر داشته باشید:

- ۱) فرایند تحریم اتحادیه اروپا چگونه با فرایند تحریم آمریکا متفاوت است؟
 - ۲) چگونه لایحه میهن‌دوستی ایالات متحده^۱، قدرت و اختیارات وزارت خزانه‌داری را در فرایند وضع تحریم تغییر داده است؟
 - ۳) به گفته نویسنده، چه نکاتی باید در ارزیابی اثر تحریم‌ها در نظر گرفته شود؟
- دولت‌ها و نهادهای چندملیتی، تحریم‌های اقتصادی را در راستای تغییر تصمیمات راهبردی بازیگران دولتی و غیردولتی وضع می‌کنند؛ بازیگرانی که منافع آن‌ها را تهدید یا از هنجارهای بین‌المللی تجاوز می‌کنند. منتقدان می‌گویند که تحریم‌ها معمولاً ضعیف وضع می‌شوند و به ندرت در تغییر رفتار کشور یا نهاد هدف موفق عمل می‌کنند، درحالی‌که طرفداران تحریم ادعا می‌کنند که تحریم‌ها در سال‌های اخیر مؤثرتر شده و به ابزاری اساسی برای سیاست خارجی بدل شده‌اند. تحریم‌ها به ویژگی تعیین‌کننده واکنش غربی‌ها به چالش‌های ژئوپلیتیک، از جمله برنامه هسته‌ای کره شمالی و مداخله روسیه در اوکراین تبدیل شده است.

تعریف و ماهیت تحریم‌های اقتصادی

تحریم‌های اقتصادی را می‌توان به این صورت تعریف کرد: «قطع روابط تجاری و مالی مرسوم برای تحقق اهداف سیاست خارجی». تحریم‌ها ممکن است جامع باشند و کل فعالیت تجاری یک کشور را محدود کنند؛ مانند تحریم طولانی‌مدت کوبا توسط ایالات متحده یا ممکن است هدف‌دار باشند و معاملات مشاغل خاص، گروه‌ها یا افراد خاص را مسدود کنند.

از واقعه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ م به بعد، کشورها به طرز چشمگیری به سمت تحریم‌های هدفمند یا به اصطلاح «هوشمند» متمایل شده‌اند. هدف این نوع تحریم‌ها به حداقل رساندن رنج غیرنظامیان بی‌گناه است. تحریم‌ها صورت‌های مختلفی به خود می‌گیرند؛ از جمله ممنوعیت سفر، ضبط دارایی، تحریم تسلیحات، محدودیت سرمایه، کاهش

1. US Patriot Act.

کمک‌های خارجی (کنترل‌های صادرات کالاها) عمومی که متضمن مجازات نیستند، اغلب در بحث در مورد تحریم‌ها مستثنا هستند).

زمان اعمال تحریم‌ها

دولت‌های ملی و نهادهای بین‌المللی مانند سازمان ملل متحد و اتحادیه اروپا برای اجبار، بازدارندگی، مجازات یا رسواکردن اشخاصی که منافع آن‌ها را به خطر می‌اندازند یا هنجارهای بین‌المللی را نقض می‌کنند، تحریم‌های اقتصادی را وضع می‌کنند. تحریم‌ها برای پیشبرد طیف وسیعی از اهداف سیاست خارجی از جمله: مبارزه با تروریسم، مبارزه با مواد مخدر، منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای، مردم‌سالاری و ارتقاء حقوق بشر، حل مناقشه و امنیت سایبری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

تحریم‌ها، درحالی‌که نوعی مداخله هستند، مسیری مابین دیپلماسی جنگ هستند و عموماً به عنوان یک مسیر کم‌هزینه و کم‌ریسک شناخته می‌شوند. سیاست‌گذاران ممکن است تحریم‌ها را پاسخی به بحران‌های خارجی بدانند که در آن منافع ملی اهمیتی حیاتی ندارد و یا اقدام نظامی عملی نباشد. رهبران می‌توانند هنگامی که بر اقدامات قهری آینده تصمیم می‌گیرند، تحریم‌ها را اعمال کنند؛ به عنوان مثال، شورای امنیت سازمان ملل متحد تنها چهار روز پس از حمله صدام حسین به کویت در اوت ۱۹۹۰، تحریم‌های گسترده‌ای را علیه عراق اعمال کرد. این شورا تا ماه‌ها بعد، مجوز استفاده از نیروی نظامی را صادر نکرد.

روند اعمال تحریم‌ها در سازمان ملل متحد

شورای امنیت به عنوان نهاد اصلی مدیریت بحران در سازمان ملل متحد ممکن است با قطع روابط اقتصادی با گروه‌های دولتی و غیردولتی به تهدیدهای جهانی پاسخ دهد. قطعنامه‌های تحریم را باید شورایی متشکل از پانزده عضو با اکثریت آرا و بدون وتوی هیچ‌یک از پنج عضو دائم تصویب کند؛ این پنج عضو عبارت‌اند از: ایالات متحده، چین، فرانسه، روسیه و بریتانیا. متداول‌ترین نوع مجازات سازمان ملل شامل انسداد دارایی‌ها، ممنوعیت سفر و تحریم تسلیحاتی می‌شود. اعمال این مجازات برای همه

کشورهای عضو الزام‌آور هستند.

نظام تحریم‌های سازمان ملل معمولاً توسط یک کمیته ویژه و یک گروه نظارتی اداره می‌شود. پلیس بین‌الملل یا همان اینترپل به برخی کمیته‌های تحریم به‌ویژه موارد مربوط به القاعده و طالبان، کمک می‌کند؛ اما سازمان ملل هیچ ابزار مستقلمی برای اجرای قانون ندارد و به کشورهای عضو متکی است که بسیاری از آن‌ها دارای منابع محدود و انگیزه سیاسی اندکی برای اعمال تحریم هستند. شواهد حاکی از آن است که اجرای تحریم‌ها اغلب به صورت ضعیفی صورت می‌گیرد.

پیش از سال ۱۹۹۰، این شورا فقط دو کشور را تحریم کرد: رودزیای جنوبی (۱۹۶۶) و آفریقای جنوبی (۱۹۷۷)؛ باوجوداین، از زمان پایان جنگ سرد، حجم تحریم‌های اعمالی شورا بیش از بیست برابر شده است؛ بیشتر اوقات طرفین درگیری داخلی را هدف قرار می‌دادند، مانند سومالی، لیبیا و یوگسلاوی در دهه ۱۹۹۰؛ اما علی‌رغم این اقدامات، تحریم‌ها اغلب تفرقه‌افکنانه و منعکس‌کننده منافع قدرت‌های جهانی هستند؛ به عنوان مثال، از سال ۲۰۱۱، روسیه و چین چندین قطعنامه شورای امنیت در مورد درگیری در سوریه را وتو کردند؛ قطعنامه‌هایی که می‌توانستند به تحریم رژیم بشار اسد منجر شوند.

فرایند اعمال تحریم در اتحادیه اروپا

اتحادیه اروپا تحریم‌ها را (که بیشتر در این اتحادیه بیست‌وهشت عضوی به‌عنوان اقدامات محدودکننده شناخته می‌شود) به‌عنوان بخشی از سیاست خارجی خود تحمیل می‌کند. از آنجاکه اتحادیه اروپا فاقد یک نیروی نظامی مشترک است، بسیاری از رهبران اروپایی، تحریم‌ها را به‌عنوان قدرتمندترین ابزار سیاست خارجی این اتحادیه در نظر می‌گیرند. سیاست اعمال تحریم باید از طرف همه اعضای عضو در شورای اتحادیه تأیید شود؛ نظر این شورا، بیانگر نظر رهبران کشورهای اتحادیه اروپاست.

از زمان آغاز به کار در سال ۱۹۲۲، اتحادیه اروپا بیش از ۳۰ بار تحریم اعمال کرده است (علاوه بر مجازات سازمان ملل). تحلیلگران معتقدند که تحریم‌های جامع تحمیل‌شده علیه ایران در سال ۲۰۱۲ نقطه عطفی برای این اتحادیه بود؛ زیرا که پیش از

آن، اتحادیه اروپا تحریم‌ها را معمولاً به افراد یا شرکت‌های خاص محدود می‌کند. ممکن است دولت‌های خاصی، مجازات سخت‌گیرانه‌تری را به طور مستقل در صورت صلاحدید منافع ملی خود اعمال کنند.

فرایند تحریم‌ها در ایالات متحده

ایالات متحده بیش از هر کشور دیگری از تحریم‌های اقتصادی و مالی استفاده می‌کند. سیاست تحریم‌ها ممکن است از قوای (مجریه) یا مقننه سرچشمه بگیرد. رؤسای جمهور آمریکا به طور معمول این روند را با صدور فرمان اجرایی در پاسخ به یک تهدید خارجی «غیرمعمول و خارق‌العاده» مانند «گسترش سلاح‌های هسته‌ای، بیولوژیکی و شیمیایی» (EO 12938) یا «اقدامات و سیاست‌های دولت روسیه در قبال اوکراین» (EO 3661) اعمال می‌کنند. این امر به رئیس‌جمهور آمریکا اختیارات ویژه‌ای (مطابق قانون اقدام اضطراری بین‌المللی) می‌دهد که تجارت را با توجه به این تهدید برای یک دوره یک‌ساله تنظیم کند، مگر آنکه توسط وی تمدید شود یا با قطعنامه کنگره خاتمه یابد، همچنین ممکن است فرامین اجرایی، تحریم‌ها را اصلاح کنند.

شایان ذکر است، بیش از پنجاه فرمان وضعیت اضطراری صادرشده از زمانی که کنگره در سال ۱۹۷۶ محدودیت‌هایی برای مدت آنها وضع کرد، همچنان امروز به قوت خود باقی مانده‌اند؛ که از جمله اولین موارد می‌توان به دستوری که توسط رئیس‌جمهور جیمی کارتر در سال ۱۹۷۹ در رابطه با ایران صادر شد، اشاره نمود.

کنگره به نوبه خود، ممکن است قانونی را برای اعمال تحریم‌های جدید یا اصلاح قوانین موجود تصویب کند که این کار در بسیاری از موارد انجام شده است. در مواردی که مراجع قانونی متعددی وجود داشته باشد، ممکن است انجام اقداماتی از جانب کنگره و قوه مجریه برای تغییر یا رفع محدودیت‌ها لازم باشد؛ مانند کوبا و ایران. در جولای سال ۲۰۱۷، کنگره لایحه‌ای را به تصویب رساند و رئیس‌جمهور، دونالد ترامپ، با اکراه آن را امضا کرد که به فهرست تحریم‌های روسیه، ایران و کره شمالی اضافه شد. این لایحه از آن جهت قابل توجه است که رئیس‌جمهور را ملزم می‌کند هرگونه لغو یا تعلیق تحریم‌ها را به کنگره توضیح دهد.

در بیشتر موارد، بیست‌وشش برنامه تحریم موجود ایالات متحده توسط دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری (اوفک) اداره می‌شود، درحالی‌که سایر نهادها از جمله دولتی، بازرگانی، امنیت ملی و دادگستری نیز ممکن است نقش اساسی داشته باشند؛ به عنوان مثال، وزیر امور خارجه می‌تواند گروهی را به عنوان یک سازمان تروریستی خارجی تعیین کند، یا کشوری را به عنوان حامی مالی تروریسم معرفی کند که هر دو دارای عواقبی از جمله تحریم هستند (ممنوعیت سفر نیز توسط وزارت خارجه انجام می‌شود). مقامات دولتی و محلی به ویژه در نیویورک نیز ممکن است در اجرای این قانون نقش داشته باشند.

در سال ۲۰۱۷، ایالات متحده تحریم‌های گسترده‌ای را علیه کوبا، ایران، سودان و سوریه اعمال کرد. در کنار این کشورها، تحریم‌هایی بر بیش از ده‌ها برنامه دیگر با هدف قرار دادن اشخاص و افراد مربوط به بحران‌های سیاسی خاص یا مظنون به انواع خاصی از رفتارهای مجرمانه مانند قاچاق مواد مخدر اعمال شد. دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری مرتباً بیش از شش هزار نفر از افراد، مشاغل و گروه‌ها را (که به عنوان اتباع خاص شناخته می‌شوند) به فهرست سیاه خود اضافه کرد (از آن حذف کرد). دارایی افراد ذکر شده مسدود شده و اشخاص آمریکایی، از جمله مشاغل آمریکایی و شعب خارجی آن‌ها، از معامله با آن‌ها منع شدند.

تأثیر حملات ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ م بر سیاست اعمال تحریم‌ها

دولت آمریکا از طریق همکاری با متحدان خود، کوششی همه‌جانبه را برای مختل ساختن زیرساخت‌های مالی حامی تروریست‌ها و جنایتکاران بین‌المللی آغاز کرد. این کارزار بر دروازه‌های سیستم مالی جهانی - بانک‌های بین‌المللی - تمرکز داشت و به تعداد اندکی از مجوزهای جدید اعطاشده به مأموران آمریکایی در روزهای پس از حملات متکی بود.

کادر (۱): سیاست و اجرای تحریم‌های اقتصادی ایالات متحده

دفتر سیاست‌گذاری و اجرای تحریم‌های اقتصادی (EB/TFS/SPI) وظیفه طراحی و اجرای تحریم‌های مربوط به سیاست خارجی اتخاذشده ایران به عهده دارد که برای مقابله با تهدیدات مرتبط با امنیت ملی را که ناشی از فعالیت‌های خاص و کشورهای خاص است. این نهاد حمایت بین‌المللی را برای اجرای تحریم‌های اقتصادی ایجاد می‌کند، راهنمایی‌هایی را در حوزه سیاست خارجی به وزارت خزانه‌داری در مورد اجرای تحریم‌ها ارائه می‌دهد؛ همچنین با کنگره همکاری می‌کند تا قوانینی را تصویب کند که اهداف سیاست خارجی ایالات متحده را در این زمینه‌ها به پیش ببرد. دفتر سیاست‌گذاری و اجرای تحریم‌های اقتصادی، حفظ و اجرای مجازات برای به حداکثر رساندن تأثیر اقتصادی آن‌ها در کشورها و گروه‌های هدف و به حداقل رساندن خسارت به منافع اقتصادی ایالات متحده را بر عهده دارد. ما همچنین تلاش می‌کنیم که در صورت لزوم، تحریم‌های اقتصادی را برای پاداش و تشویق رفتارهای بهبودیافته یا نشان دادن حمایت آمریکا از دولت‌های تازه‌تأسیس مردم‌سالار، از میان برداریم؛ علاوه بر این، دفتر سیاست‌گذاری و اجرای تحریم‌های اقتصادی در رابطه با تحریم‌ها به طیف گسترده‌ای از طرف‌های ذی‌نفع از جمله سازمان‌های مردم‌نهاد، شرکت‌ها، گروه‌های متفرقه و افراد دیگر دسترسی دارد.

منبع: Economic Sanctions Policy and Implementation, U.S. Department of State

«اجرا و وضع سیاست تحریم‌های اقتصادی» در وزارت امور خارجه ایالات متحده

در ۲۳ سپتامبر، رئیس‌جمهور جورج دابلیو بوش فرمان اجرایی ۱۳۲۲۴ را امضا کرد که به مقامات وزارت خزانه‌داری اختیارات گسترده‌ای برای مسدود کردن دارایی‌ها و معاملات مالی افراد و اشخاص مظنون به حمایت از تروریسم داد. چند هفته بعد، بوش قدرت زیادی به خزانه‌داری برای تعیین صلاحیت‌های خارجی و مؤسسات مالی به‌عنوان «مخاطرات اساسی پول‌شویی» اعطا کرد (طبق بند ۳۱۱ قانون میهن‌پرستی ایالات متحده). شایان ذکر است، خزانه‌داری فقط به یک سوءظن معقول بدین نیاز به داشتن مدرکی معتبر، برای هدف قرار دادن اشخاص تحت مشمول این قوانین نیاز دارد. کارشناسان می‌گویند که این اقدامات حتی اگر ناخواسته باشند، باعث شکل‌دهی

مجدد محیط مدیریتی حوزه مالی شده و میزان ریسک بانک‌ها و سایر مؤسسات درگیر در فعالیت‌های مشکوک را به شدت افزایش می‌دهند. محوریت نیویورک و دلار در سیستم مالی جهانی بدان معناست که این سیاست‌های ایالات متحده در سطح جهانی اثرگذار است.

مجازات نقض تحریم‌ها حوزه‌های متعددی را دربر می‌گیرد؛ از جمله جریمه‌های مالی، از دست دادن کسب‌وکار و مخدوش نمودن اعتبار و شهرت. مقامات فدرال و دولتی، به ویژه در سال‌های اخیر، در پیگرد قانونی بانک‌ها بسیار سخت‌گیرانه عمل کرده‌اند. از سال ۲۰۰۹ حداقل پانزده پرونده با جریمه‌های بیش از ۱۰۰ میلیون دلار حل و فصل شده‌اند. در سال ۲۰۱۴، بزرگ‌ترین بانک فرانسه، BNP Paribas به دلیل نقل و انتقال میلیاردها دلار برای اشخاصی از کوبا، ایران و سودان که در فهرست سیاه بودند، گناهکار شناخته شد. این بانک نزدیک به ۹ میلیارد دلار جریمه شد - که تاکنون بزرگ‌ترین مجازات در تاریخ به شمار می‌رود - و نیز حق تبدیل ارز خارجی به دلار را برای انواع خاصی از معاملات به مدت یک سال از دست داد.

به همین ترتیب، کسانی که با عنوان پول‌شویی در آمریکا شناخته شده‌اند، ممکن است ضررهای بسیار بزرگی متحمل شوند. در سپتامبر ۲۰۰۵، مقامات خزانه‌داری آمریکا، بانک بنکو دلتا آسیا را مجرای اصلی پول‌شویی معرفی کردند و ادعا نمودند که این بانک مستقر در ماکائو، «سرباز فرمان بردار دولت کره شمالی است». طی یک هفته، مشتریان ۱۳۳ میلیون دلار یا ۳۴ درصد از سپرده‌های خود را از BDA پس گرفتند. این شوک مالی در سرتاسر جهان موج زد و سایر بانک‌های بین‌المللی را به قطع روابط با پیونگ‌یانگ سوق داد.

خوان زارات (Juan Zarate)، یکی از مقامات ارشد دولت بوش که در اقدامات ضد تروریسم درگیر بود، در کتاب خزانه‌داری (۲۰۱۳) نوشت: «این رویکرد جدید با تمرکز عمیق بر رفتار مؤسسات مالی و نه در چهارچوب تحریم‌های کلاسیک گذشته انجام شده است. در این رویکرد جدید، تصمیمات سیاسی دولت به اندازه محاسبات ریسک در مؤسسات مالی اقناع‌کننده نیست.»

تحریم‌های برون‌مرزی (فراسرزمینی)

به‌طور سنتی، تحریم‌ها فقط شرکت‌های یک کشور و منطقه و اتباع آن را از کار با یک نهاد موجود در فهرست سیاه منع می‌کنند (برخلاف تحریم‌های سازمان ملل که ماهیت جهانی دارند). با این حال، تحریم‌های فراسرزمینی (که گاهی اوقات به نام تحریم‌های ثانویه خوانده می‌شوند) برای محدود کردن فعالیت اقتصادی دولت‌ها، مشاغل و اتباع کشورهای ثالث طراحی شده‌اند؛ در نتیجه، بسیاری از دولت‌ها این تحریم‌ها را نقض حاکمیت و قوانین بین‌المللی خود می‌دانند.

در سال‌های اخیر، حجم تحریم‌های ایالات متحده باعث ایجاد خشم در برخی متحدان نزدیکش شده است. رئیس‌جمهور فرانسه از پیگرد قانونی آمریکا در خصوص BNP Paribas به‌عنوان اقدامی «غیرمنصفانه و نادرست» انتقاد کرد و اظهار داشت که «پیامدهای منفی» در روابط دوجانبه آن‌ها و همچنین بین ایالات متحده و اتحادیه اروپا به وجود خواهد آمد. میشل ساپین (Michel Sapin)، وزیر دارایی فرانسه گفت: «استانداردهای برون‌مرزی آمریکایی مرتبط با استفاده از دلار، باید اروپا را وادار به حرکت به سمت استفاده از یورو به‌عنوان ارز اصلی برای تجارت بین‌المللی کند».

کارایی تحریم‌ها

بسیاری از محققان و صاحب‌نظران می‌گویند تحریم‌ها، به‌ویژه تحریم‌های هدفمند، می‌توانند حداقل تاحدی موفقیت‌آمیز باشند و باید همچنان به‌عنوان ابزاری در دست سیاست‌گذاران سیاست خارجی باقی بمانند. برای ارزیابی تحریم‌ها باید موارد زیر را در نظر داشت:

- پویایی هرکدام از موارد تاریخی بسیار متفاوت است. بسته به عوامل بی‌شماری، تحریم‌های مؤثر در یک بستر، ممکن است در بستری دیگر شکست بخورند. برنامه‌های تحریم با اهداف نسبتاً محدود، معمولاً بیشتر از برنامه‌هایی که دارای جاه‌طلبی‌های بزرگ سیاسی هستند، موفق می‌شوند؛ علاوه بر این، تحریم‌ها شاید به اهداف اقتصادی مطلوب خود برسند؛ اما ممکن است در ایجاد تغییر در رفتار کشور